

ERFGOEDHUIS
ZUID-HOLLAND

Handreiking boerderijlinten Zuid-Holland

16-9-2025
#erfgoedhuiszh

Dagprogramma

13.00 – 13.10 – Opening

13.10 – 13.30 – Kay Kok (EGH): Aanleiding en inleiding

13.30 – 14.00 – Hanneke Nuijten (PZH): Boerderijlinten in Zuid-Holland

14.00 – 14.30 – Esther Bergstra (BSLA): Onderzoek boerderijlinten in Zuid-Holland

14.30 – 15.00 - Pauze

15.00 – 15.30 – Kay Kok (EGH): Opzet en gebruik

15.30 – 15.45 – Martijn Oosterhuis (RCE): Beschermde dorpsgezichten en landschappen

15.45 – 16.00 – Afsluiting

16.00 – 17.00 - Borrel

Aanleiding

- Beperkte aandacht voor linten
- Algemene benadering van ‘het lint’
- Vervolgstep op onderzoek BSLA
- Sociaaleconomische en ruimtelijke ontwikkelingen
 - Woningopgave
 - Landbouwtransitie
 - Infrastructurele aanpassingen
 - Energietransitie
 - Etc.
- Erfgoedinclusief ontwikkelen
- Bewustwording, kennisoverdracht en activatie

Wat is een (boerderij)lint eigenlijk?

Definitie lint

Linten worden gevormd door lineaire, deels aaneengesloten bebouwing langs structuurdragers zoals wegen, waterwegen of dijken. De mate van bebouwing bepaalt of een lint gesloten, half open of open is. Open en half open linten hebben een sterke relatie met het omliggende landschap, zij bepalen hierdoor mede de kenmerken van het landschap.

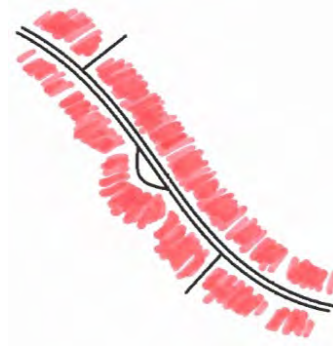

ERFGOEDHUIS
ZUID • HOLLAND

Structuren

Gegroepeerde bebouwing rond kern

Lintbebouwing gesloten

Lintbebouwing open

Nieuws Canon

**Daar is de canon van
Vlaanderen dan eindelijk:
naast Ros Beiaard ook
lintbebouwing en
'goesting'**

Inside one of the world's longest
streets where 6,000 residents live
in complete harmony

De bewuste sluipmoord op de open
ruimte in Vlaanderen

**'Bom onder bouwen in het lint'; Wormerland
boos over inperken vrijheid gemeente door
nieuwe regels provincie**

Ontstaansredenen

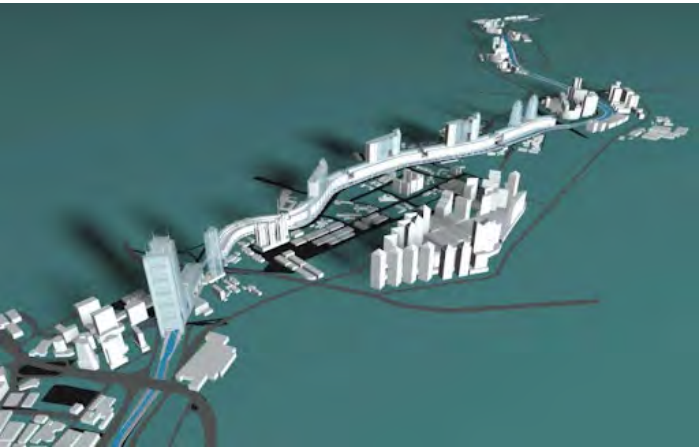
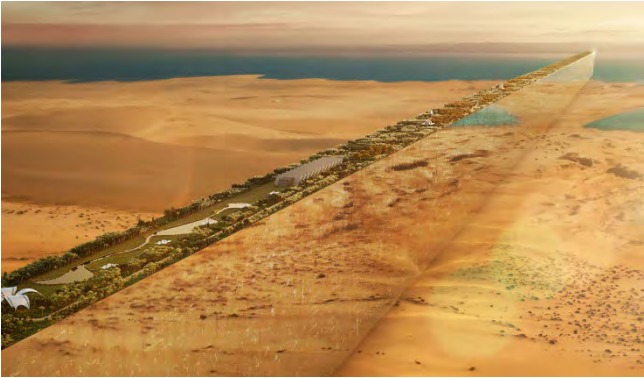
- **Aaneengesloten of deels aaneengesloten bebouwing langs een lineaire as → *structuurdrager***
- **Verschillende redenen voor ontstaan →**
 - **Landgebruik: geeft elk huis toegang tot hoofdweg en/of water en land (achterzijde)**
 - **Efficiënte verplaatsing en overzicht (één centrale as)**
 - **Commerciële belangen (handelswegen en transportroutes)**
 - **Geografische situatie (krappe vallei, smalle kuststrook etc.)**
 - **Pendelcultuur en toegenomen mobiliteit vanaf 19e eeuw**
 - **Gepland: Lineaire steden (Ciudad Lineal, The Line)**

Nadelen

- **Ongebreidelde lintbebouwing is problematisch (bijv: Vlaanderen)**

Negatieve aspecten:

- **Verkeersproblemen: opstoppingen, reistijd, gevaarlijke situaties**
- **Ontneemt zicht op achterliggend landschap**
- **Hoge inefficiëntie (nood-)diensten**
- **Linten 'eten' aaneengesloten stukken open ruimte (en natuur) op**

Lintbebouwing in Nederland

- **Veel in het noorden en westen van Nederland**
- **Ontstaansreden:**
 - **Veenontginningen (11^e eeuw)**
 - **Veiligheid en toegankelijkheid.**
 - **Transport en handel.**
- **Vestiging langs lineaire ontginningsas**
- **Op oeverwallen, strandwallen en dijken**
- **Waterwegen boden transportmogelijkheden**

ERFGOEDHUIS
ZUID•HOLLAND

Hanneke Nuijten

Provincie Zuid-Holland

#erfgoedhuiszh

Boerderijlinten in Zuid-Holland

Een introductie in het beleid

Hanneke Nuijten – Provincie Zuid-Holland

Bijeenkomst Handreiking boerderijlinten – EGH – 16 september 2025

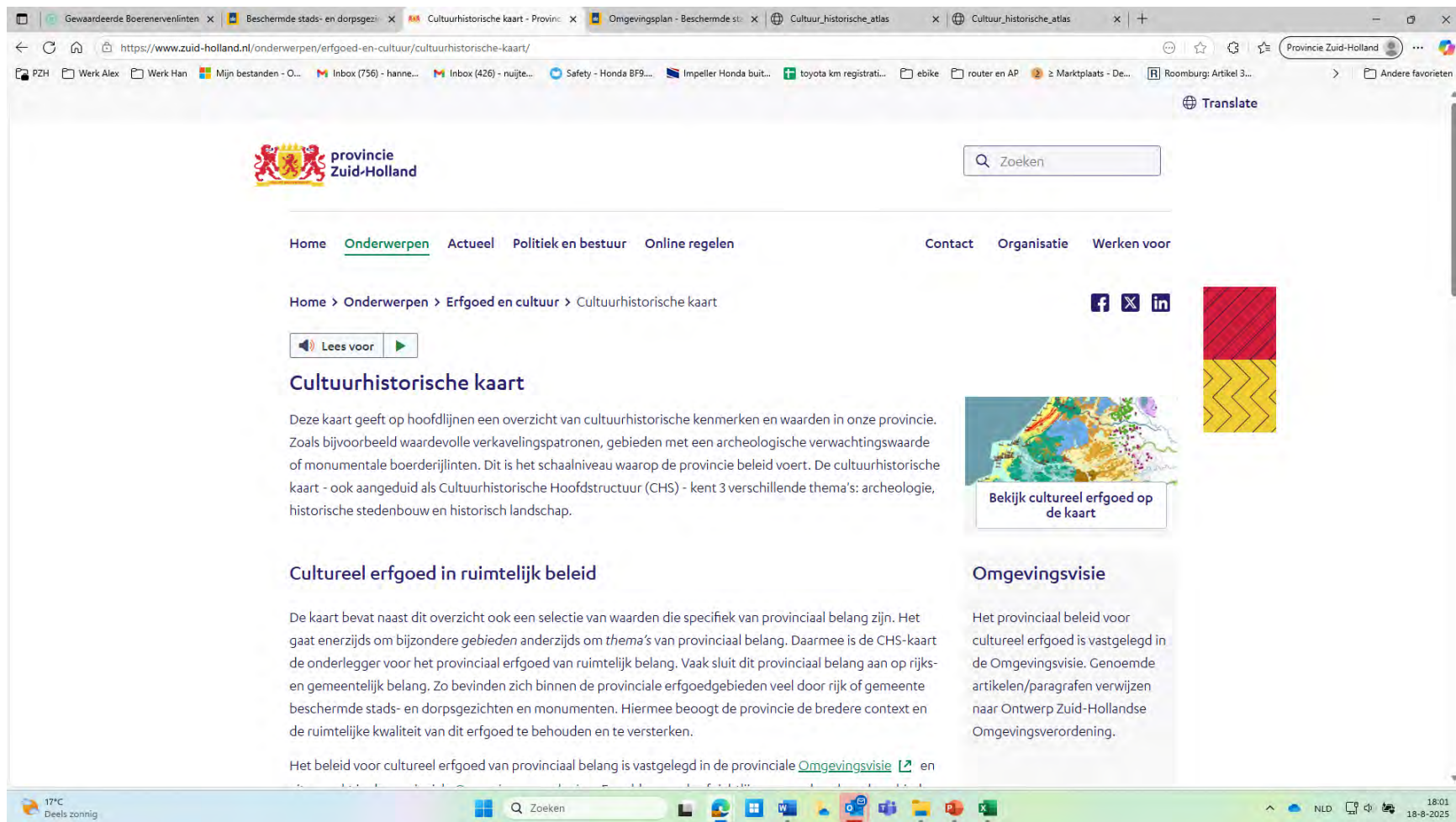

Opzet presentatie

- Aanleiding handreiking en viewer gewaardeerde boerenervenlinten
- Cultuurhistorische atlas Zuid-Holland (CHA) is basis: waarden vastgelegd
- Omgevingsbeleid Zuid-Holland
- Omgevingsverordening: Ruimtelijke kwaliteit
- Gebiedsprofielen ruimtelijke kwaliteit en lintenonderzoek
- Gewaardeerde boerenervenlinten: Viewer en Handreiking

Cultuurhistorische atlas Z-H

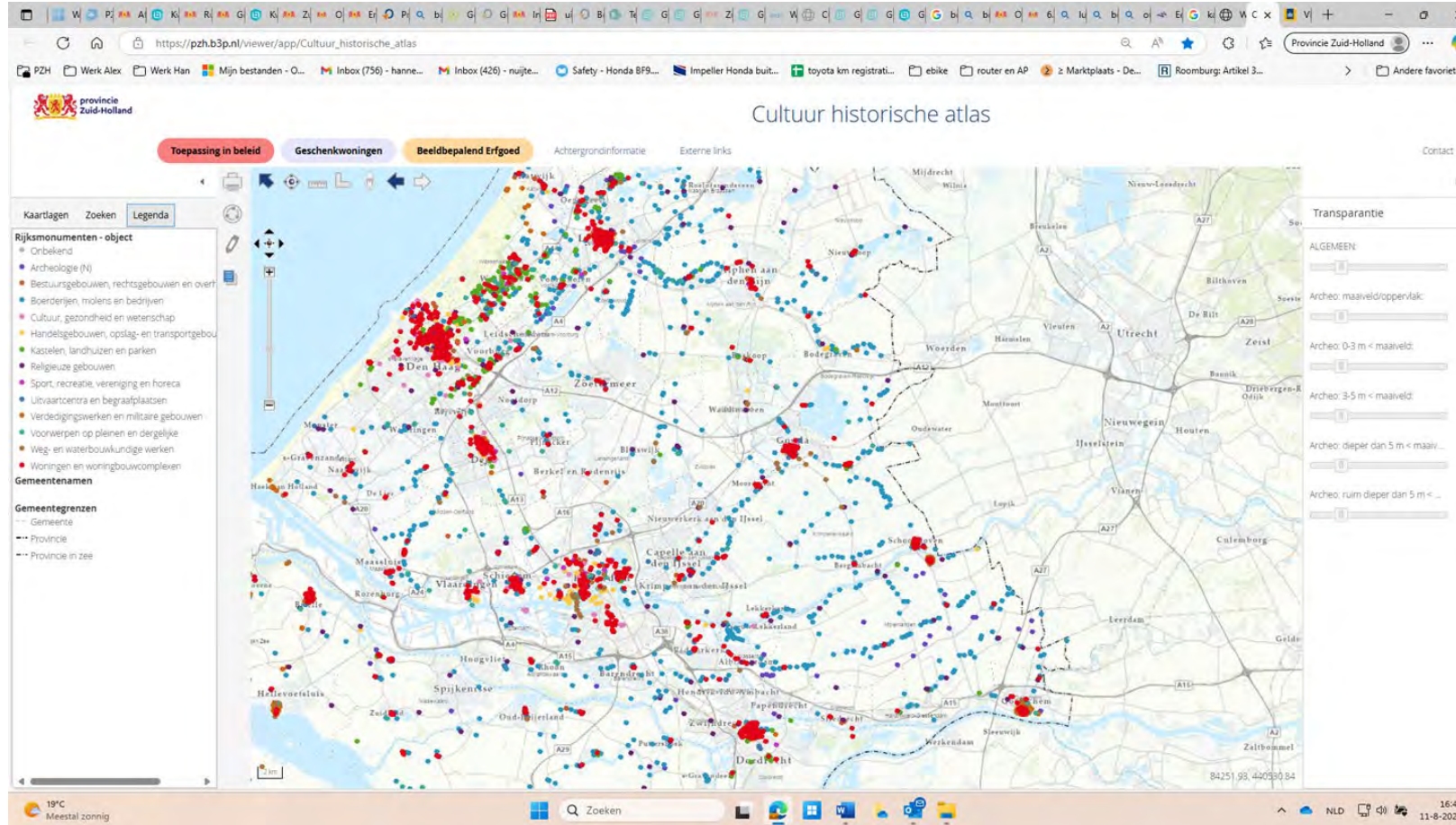
The screenshot shows the website of Provincie Zuid-Holland. The browser's address bar displays the URL: <https://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/erfgoed-en-cultuur/cultuurhistorische-kaart/>. The website's header includes the Provincie Zuid-Holland logo and a search bar. The navigation menu shows 'Onderwerpen' as the active section. The breadcrumb trail reads: Home > Onderwerpen > Erfgoed en cultuur > Cultuurhistorische kaart. A 'Lees voor' button is visible. The main heading is 'Cultuurhistorische kaart'. The text explains that the map provides an overview of cultural-historical features and values in the province, such as valuable settlement patterns, archaeological expectations, or monumental boerderijlinten. It mentions the CHS (Cultuurhistorische Hoofdstructuur) and its three themes: archaeology, historical urban planning, and historical landscape. A map of the province is shown with a callout box that says 'Bekijk cultureel erfgoed op de kaart'. To the right, there is a section titled 'Omgevingsvisie' which states that provincial policy for cultural heritage is laid out in the Omgevingsvisie, with references to the 'Ontwerp Zuid-Hollandse Omgevingsverordening'. The footer shows the temperature (17°C) and the date (18-8-2025).

Bescherming

- Rijksniveau: rijksmonumenten
 - Gebouwen
 - Landgoederen, parken, tuinen
- Provinciaal: provinciale monumenten
 - Niet in Zuid-Holland, wel Drenthe en N-H
- Gemeentelijk niveau: gemeentelijke monumenten
 - Niet in de CHA

Cultuurhistorische atlas: rijksmonumenten

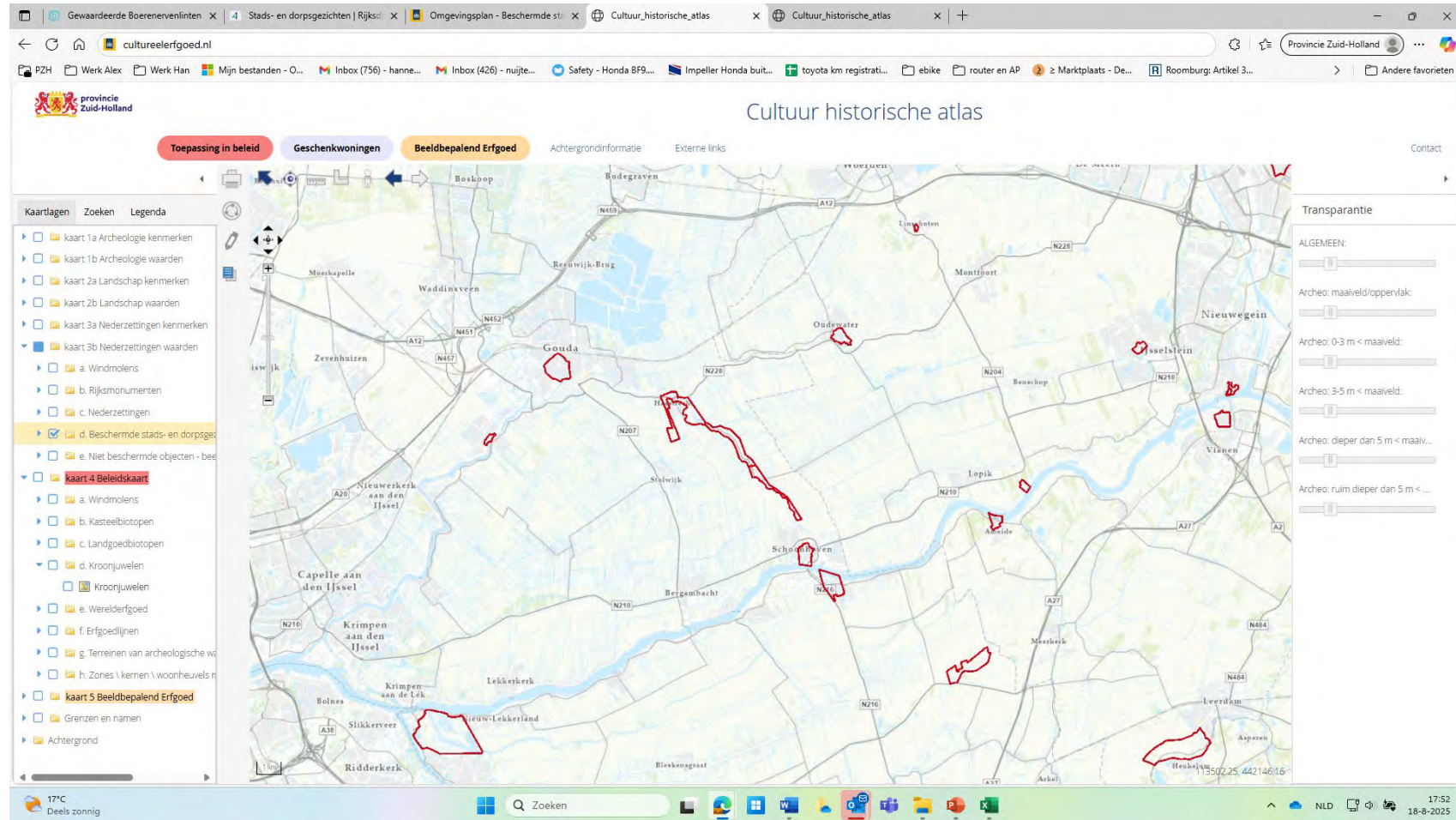
Beschermde stads- en dorpsgezichten

Voorbeeld in Z-H: **Vlist**

- Ruimtelijke bescherming van de structuur
- Bescherming opgenomen in gemeentelijk Omgevingsplan
- Omgevingsvergunning nodig bij sloop of grootschalige bouw

Beschermde gezicht Vlist

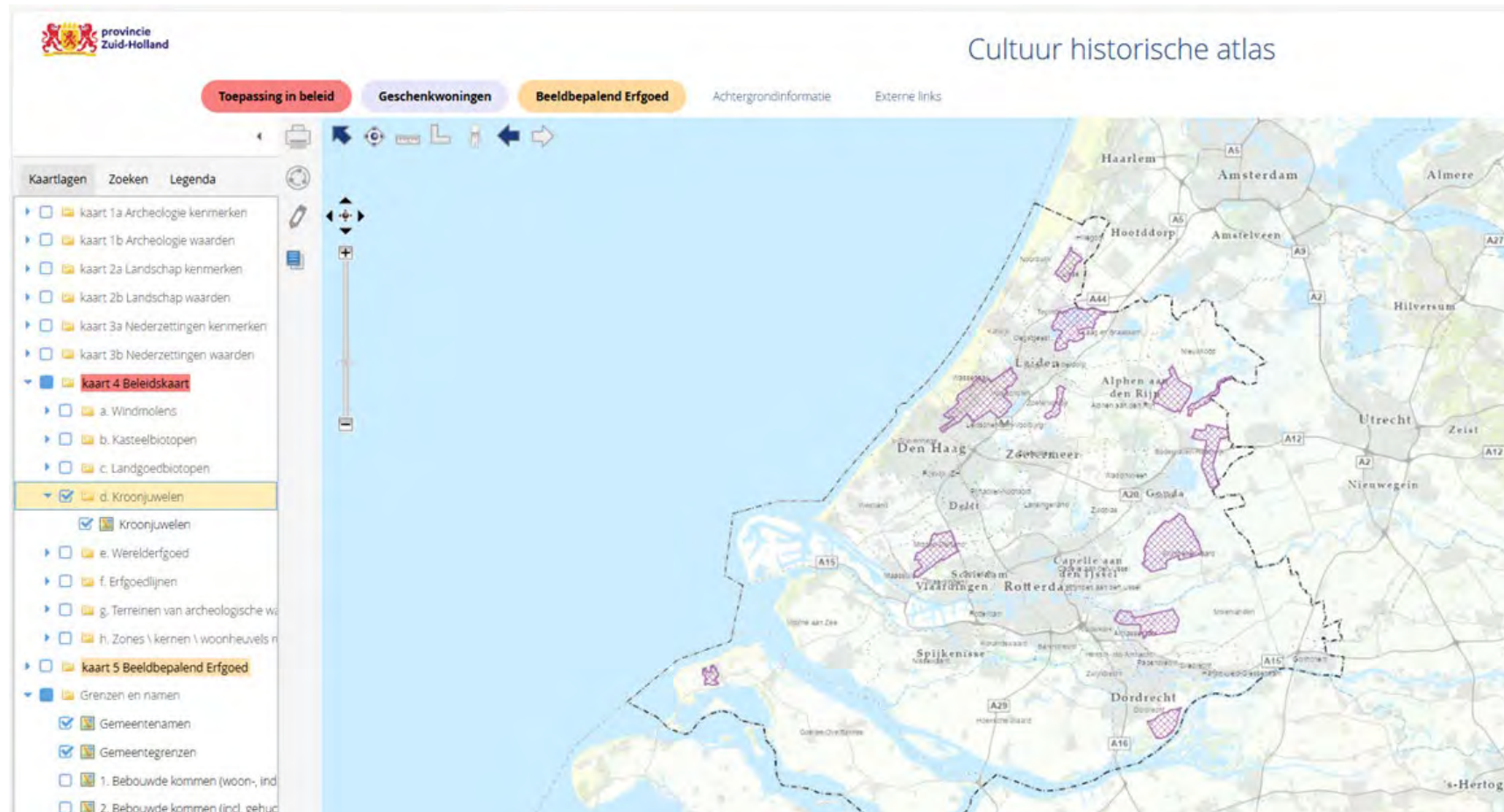

Cultuurhistorische kroonjuwelen

- 12 cultuurhistorische kroonjuwelen
- Sturingsrichtlijn: ‘behoud en versterking van cultuurhistorisch waardevolle structuren en ensembles via bescherming én passende ruimtelijke ontwikkeling’
- Ontwikkelingen: omgang motiveren in het gemeentelijk omgevingsplan
- Ruimtelijke kwaliteit: Beschermingscategorie 1

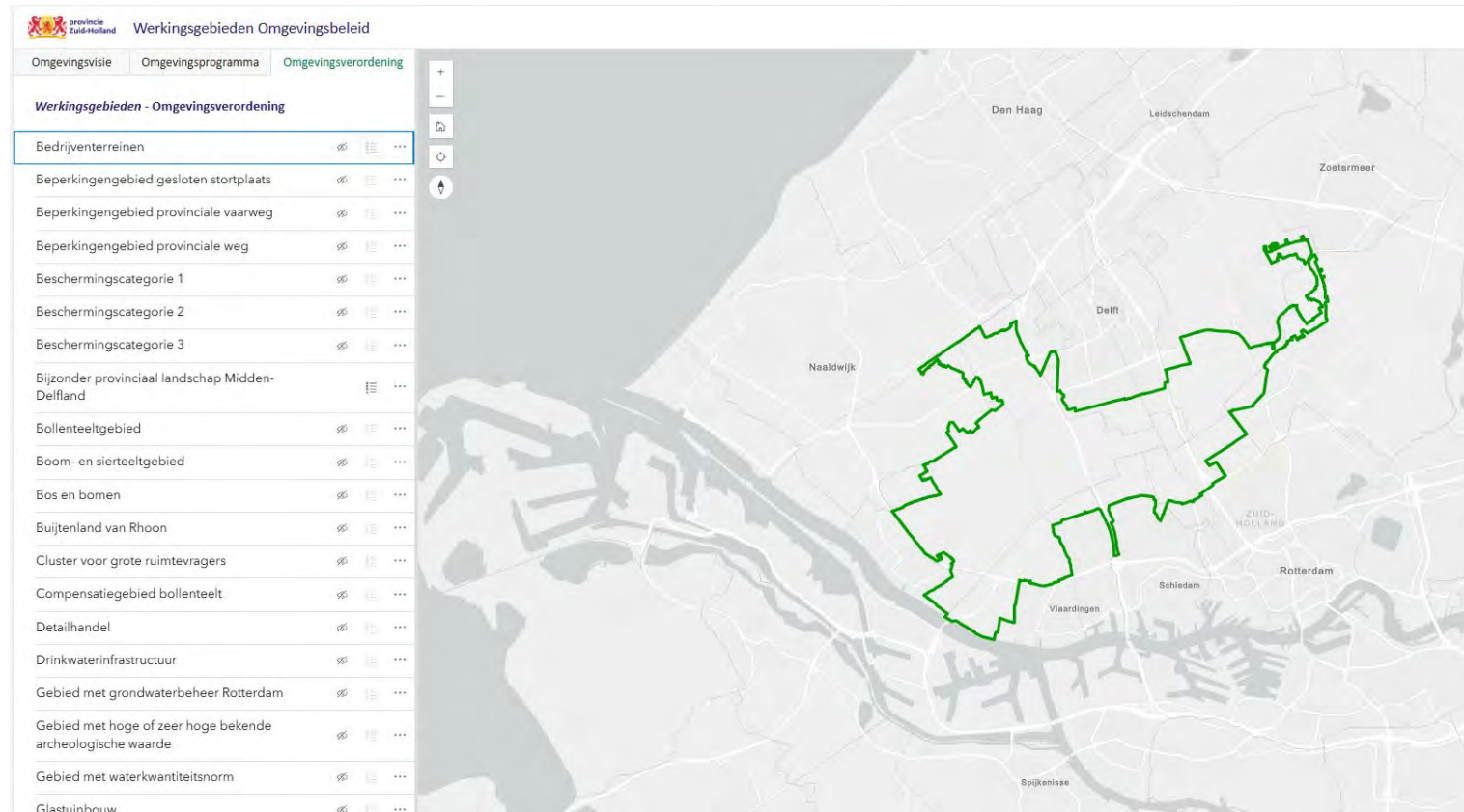

Cultuurhistorische kroonjuwelen – in CHA

Bijzonder provinciaal landschap Midden-Delfland

Omgevingsbeleid

[Home](#) [Onderwerpen](#) [Actueel](#) [Politiek en bestuur](#) [Online regelen](#) [Contact](#) [Organisatie](#) [Werken voor](#)

Omgevingsbeleid

Het provinciale Omgevingsbeleid bestaat uit regels voor derden, onze lange termijnvisie en de uitwerking om daar te komen. Uit het beleid komen regels voort die van toepassing zijn bij veranderingen in de leefomgeving. Bijvoorbeeld bij het vestigen van een bedrijf met milieugevolgen of bij plannen voor een nieuwbouwwijk. Het Omgevingsbeleid vindt zijn grondslag in de Omgevingswet.

Omgevingsbeleid

Herzieningen

Hulpmiddelen

Subsidieregeling daken agrarische rijksmonumenten

- 50% subsidie
- Max. 40.000
- Opent weer 2-2-2026
- Wees er snel bij!

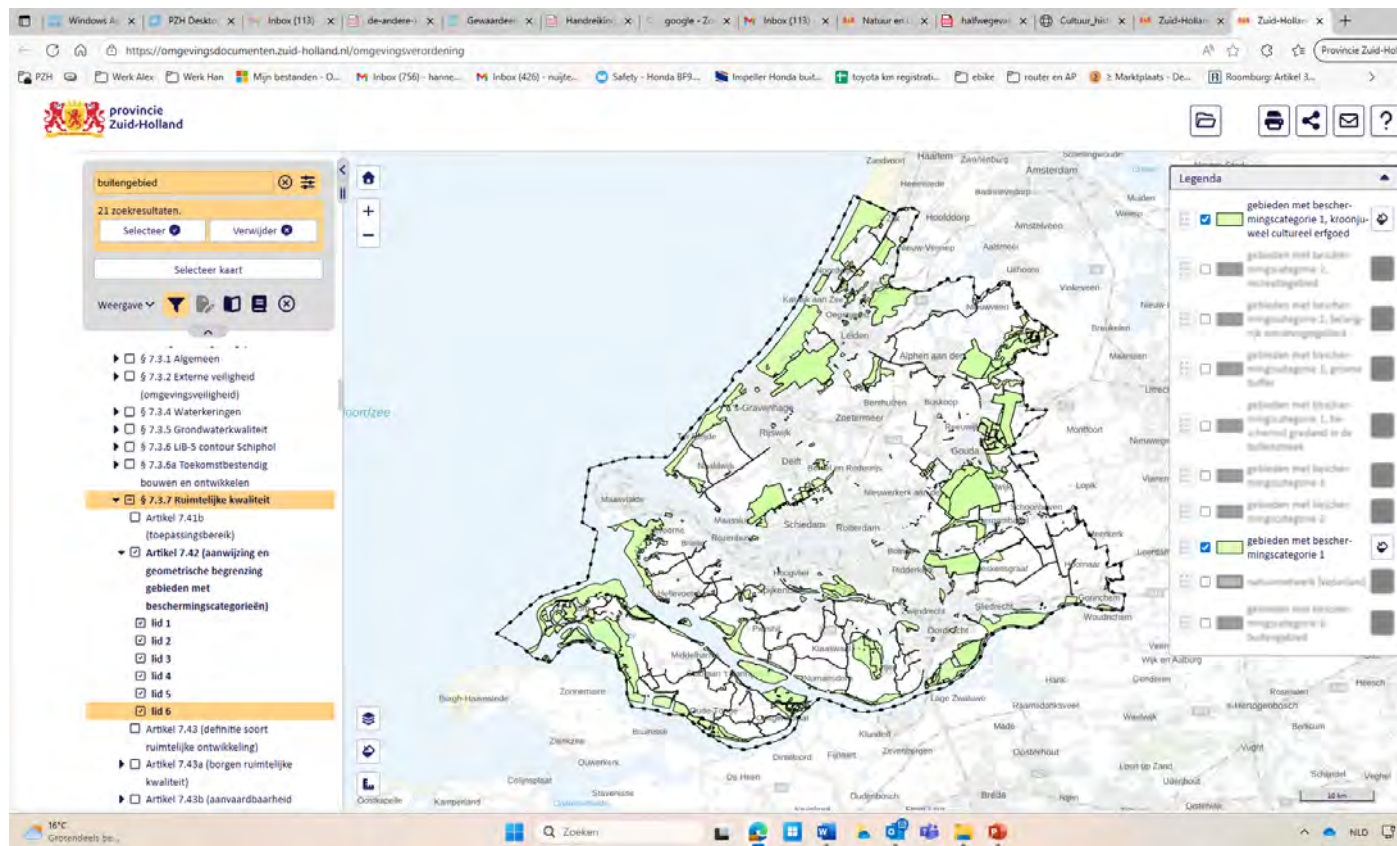
31 MAART 2025

Agrarische rijksmonumenten Zuid-Holland behouden door herstel van daken

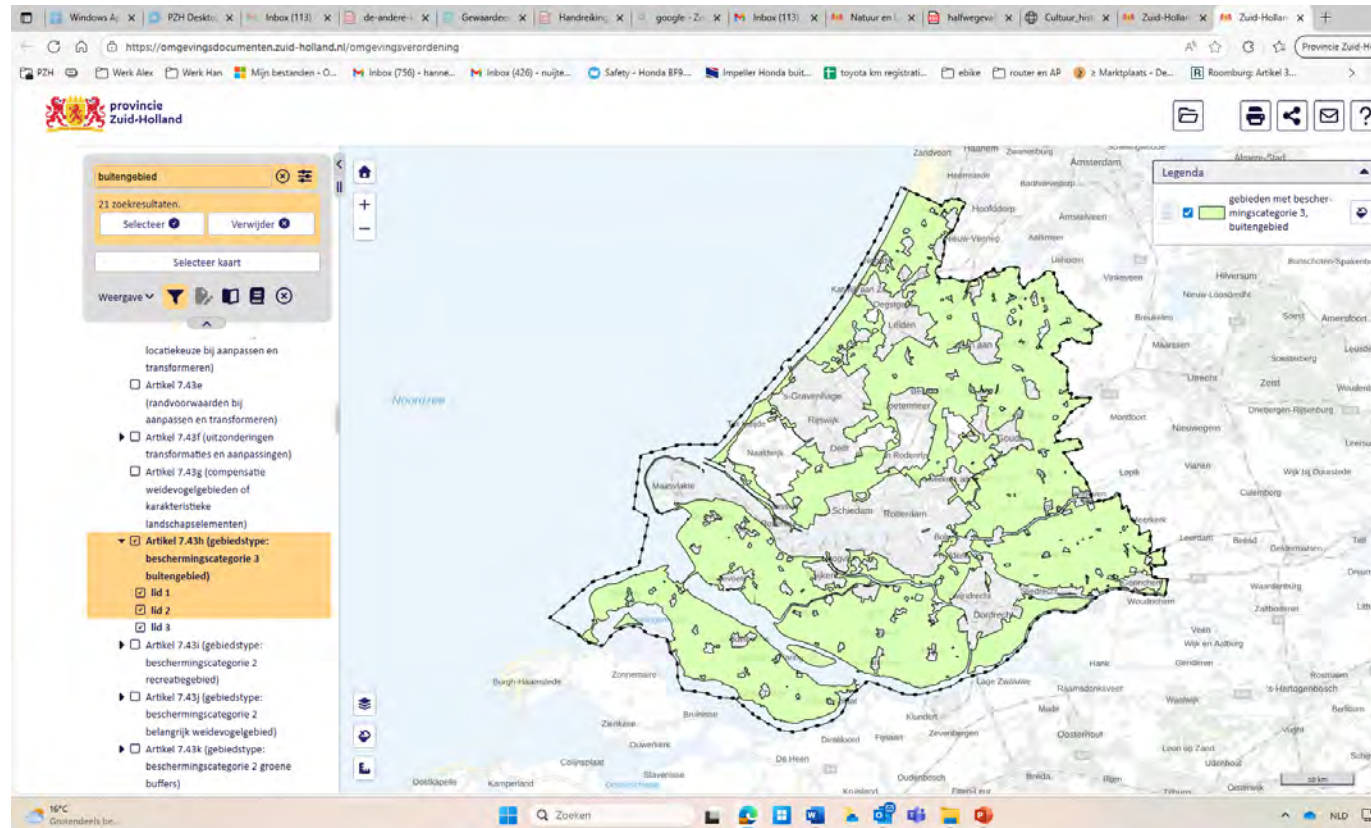
Vanuit de *Subsidieregeling voor groot onderhoud van daken van agrarische rijksmonumenten* verstrekt de provincie Zuid-Holland elk jaar subsidie voor onderhoud en herstel. Dit jaar kunnen 16 eigenaren een subsidie tegemoet zien.

Omgevingsverordening ZH – Beschermingscategorie 1

- Kroonjuwelen
- Natuur Netwerk Nederland
- Beschermd grasland in de Bollenstreek

Omgevingsverordening ZH – Beschermingscategorie 3

Buitengebied: Inpassen, aanpassen en transformeren is mogelijk, mits gemotiveerd

Gebiedsprofielen ruimtelijke kwaliteit

[Home](#) [Onderwerpen](#) [Actueel](#) [Politiek en bestuur](#) [Online regelen](#)

[Contact](#) [Organisatie](#) [Werken voor](#)

Gebiedsprofielen

Voor elk gebied is de ruimtelijke kwaliteit in gebiedsprofielen in kaart gebracht. Gebiedsprofielen laten zien wat belangrijk is in het landschap, zoals sloten, dijken, lanen en open ruimte. Ze helpen bij keuzes over bouwen en veranderingen in de omgeving. Ook geven ze aan wat de wensen zijn voor de toekomst.

Alblasserwaard- Vijfheerenlanden

[Bekijk gebiedsprofiel](#)

Bentwoud, Rottemeren en Zuidplas

[Bekijk gebiedsprofiel](#)

Boskoop

[Bekijk gebiedsprofiel](#)

Delflandse Kust

[Bekijk gebiedsprofiel](#)

Duin en Bollenstreek

[Bekijk gebiedsprofiel](#)

Duin, Horst en Weide

[Bekijk gebiedsprofiel](#)

Goeree-Overflakkee

[Bekijk gebiedsprofiel](#)

Gouwe Wiericke

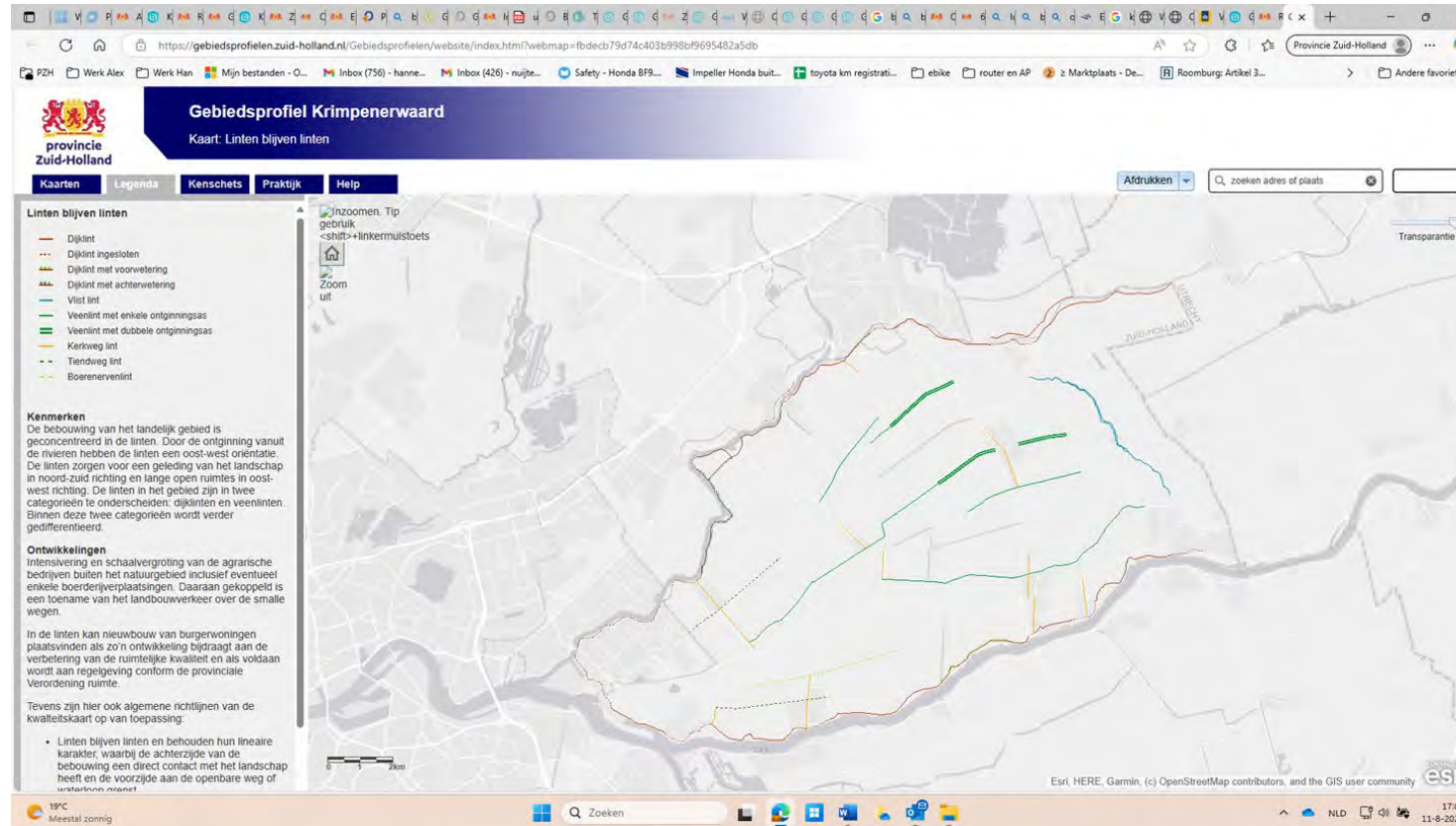

[Bekijk gebiedsprofiel](#)

- 16 gebiedsprofielen
- 35 typen linten

Gebiedsprofielen ruimtelijke kwaliteit

Voorbeeld Krimpenerwaard: 10 typen linten

Gebiedsprofielen ruimtelijke kwaliteit

Door Bosch & Slabbers vorig jaar teruggebracht tot 4 typen:

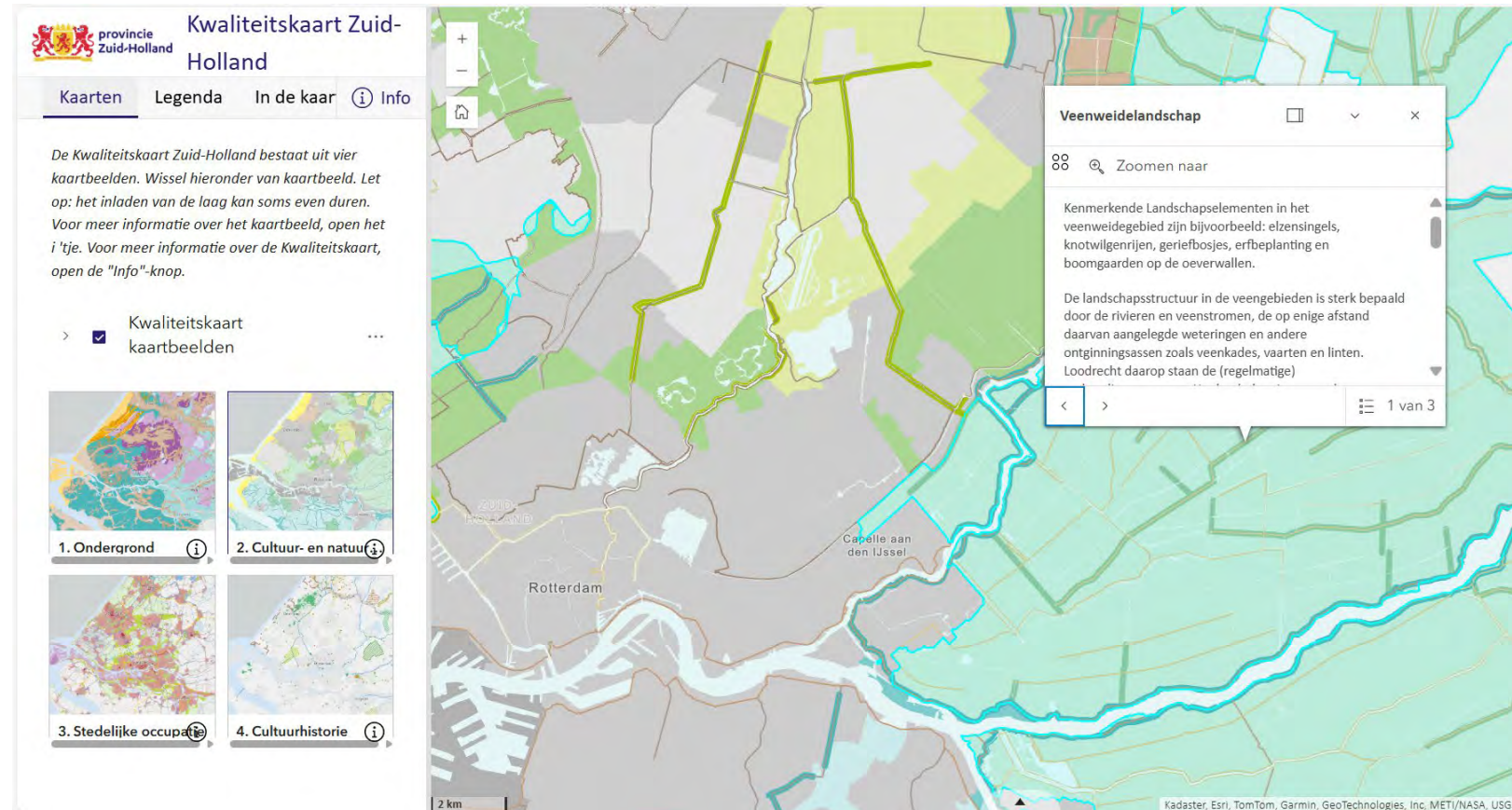
- Veenlint
- Dijklint
- Boezem-vaartlint
- Zandlint

Deze staan nu in onze provinciale Kwaliteitskaart en onze Omgevingsverordening

- Ervenlint nog niet opgenomen in kaart, wel benoemd in tekst

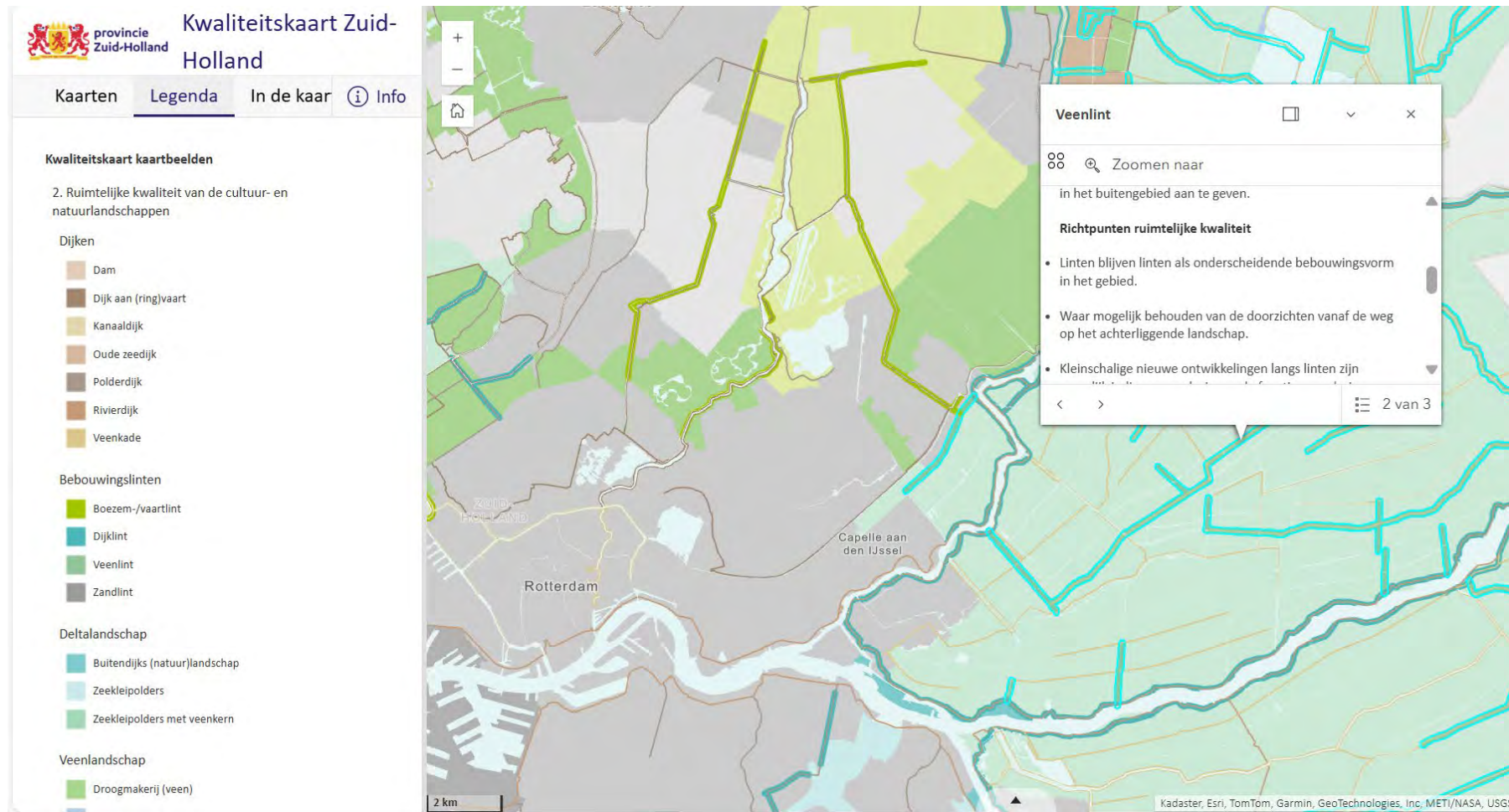

Kwaliteitskaart – cultuur- en natuurlandschappen

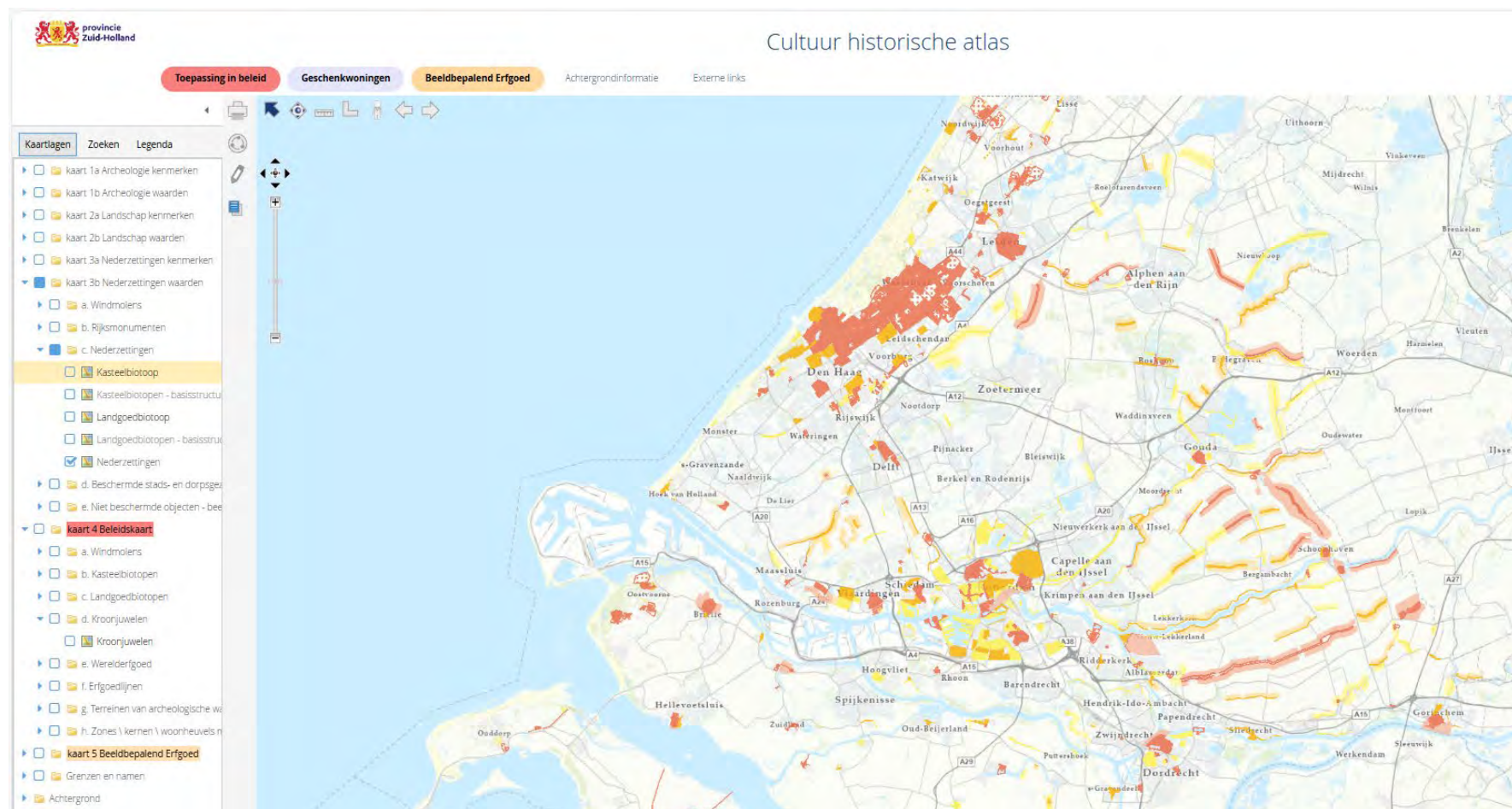

Kwaliteitskaart Zuid-Holland

Kwaliteitskaart Z-H - richtpunten linten

Gewaardeerde nederzettingen – in CHA

Gewaardeerde nederzettingen

- Bron: Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland (2002):
 - Kaart 3b. Nederzettingen, waarden
- De criteria waarmee de waardering is uitgevoerd zijn:
 - samenhang
 - gaafheid
 - zeldzaamheid
- Er is gewaardeerd in drie categorieën:
 - zeer hoge waarde (rood)
 - hoge waarde (oranje)
 - redelijk hoge waarde (geel)

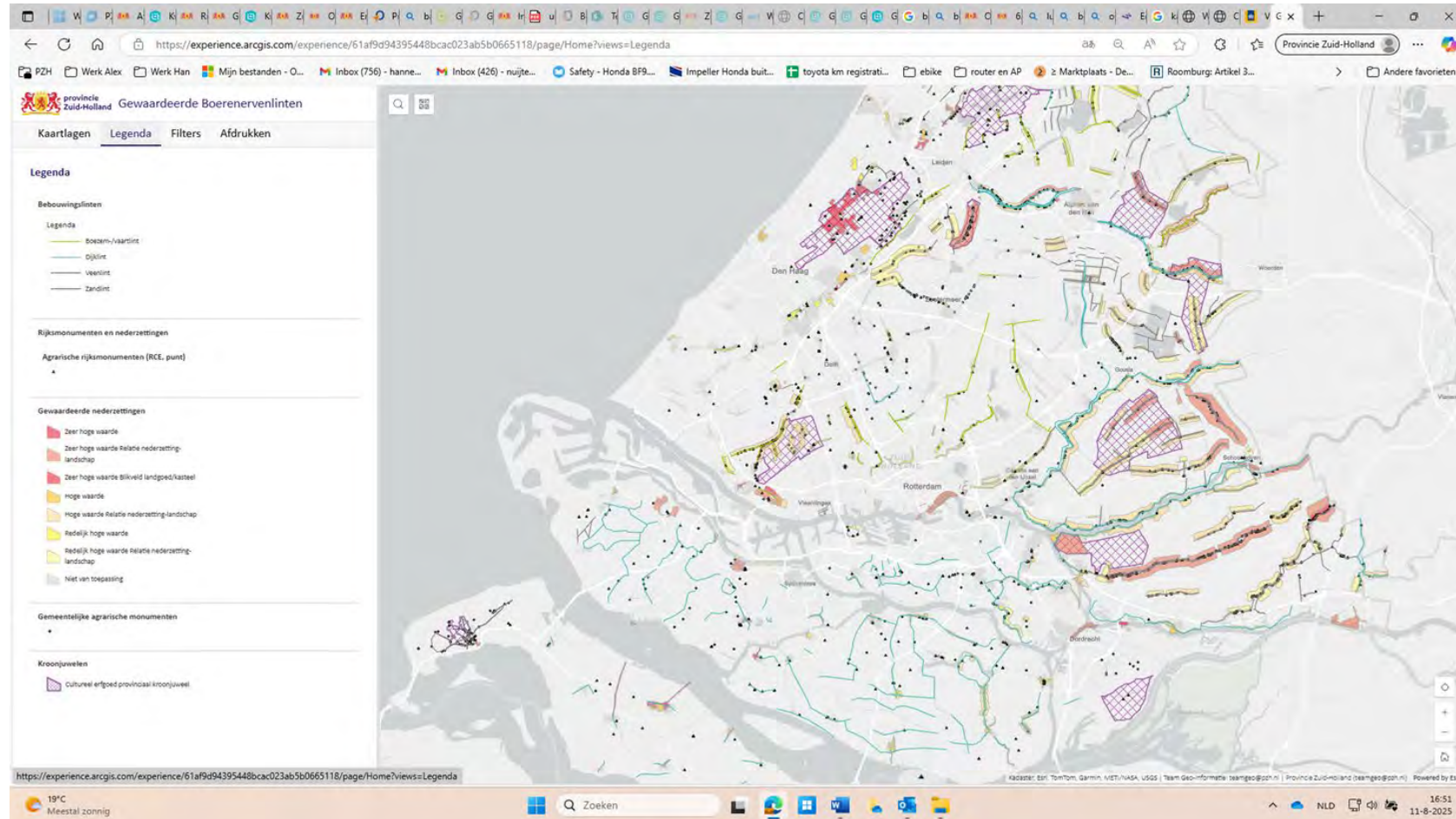

Gewaardeerde boerenervenlinten

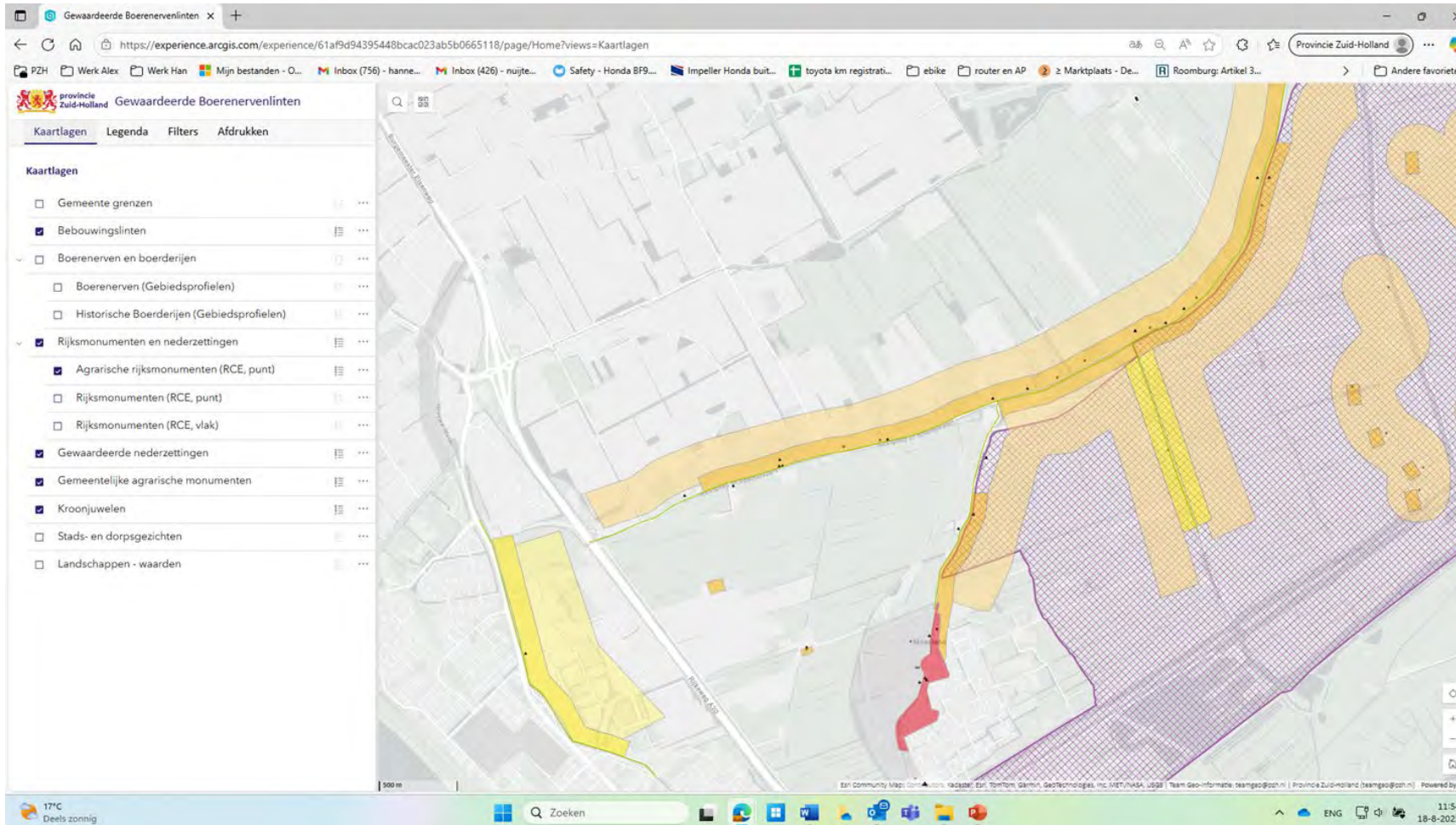
- Combinatie van diverse geodata
- Brengt cultuurhistorisch waardevolle boerenervenlinten in beeld
- Actualisatie nog nodig, beeld geeft indicatie
- Nog niet opgenomen in Omgevingsverordening ZH

Gewaardeerde boerenervenlinten

Inzoomen: Westgaag 68

Bedankt voor uw aandacht!

Meer informatie:

- [Cultuurhistorische kaart - Provincie Zuid-Holland](#)
- [Zuid-Hollandse Omgevingsverordening \(geconsolideerde versie vanaf 18-2-2025\) - omgevingsdocumenten.zuid-holland.nl](#)
- [Gewaardeerde Boerenervenlinten – Overzicht](#)
- [Groot onderhoud daken agrarische rijksmonumenten - Provincie Zuid-Holland](#)

ERFGOEDHUIS
ZUID • HOLLAND

Esther Bergstra

BoschSlabbers Landschapsarchitecten

#erfgoedhuiszh

Pauze

14.30 – 15.00 uur

Martijn Oosterhuis

**Rijksdienst voor het Cultureel
Erfgoed**

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

16 september 2025

Erfgoedhuis Zuid-Holland boerderijlinten

Martijn Oosterhuis
Rijksdienst voor het
Cultureel Erfgoed

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Martijn Oosterhuis

adviseur ruimtelijk erfgoed ZH,
stedenbouwkundige kwaliteit en
transformatieopgaven

+

instrumenten transformatiekaders
en Post 65 in omgevingsstelsel

+

Werkgroep Kwaliteit Leefomgeving
(MooiNL/Novex)

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Waarom de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:

Erfgoed vraagt om kennis.

Erfgoed is een vak apart.

Erfgoed maak je samen.

Erfgoed is van iedereen.

...geeft de toekomst een verleden.

Boerderijlinten Zuid-Holland

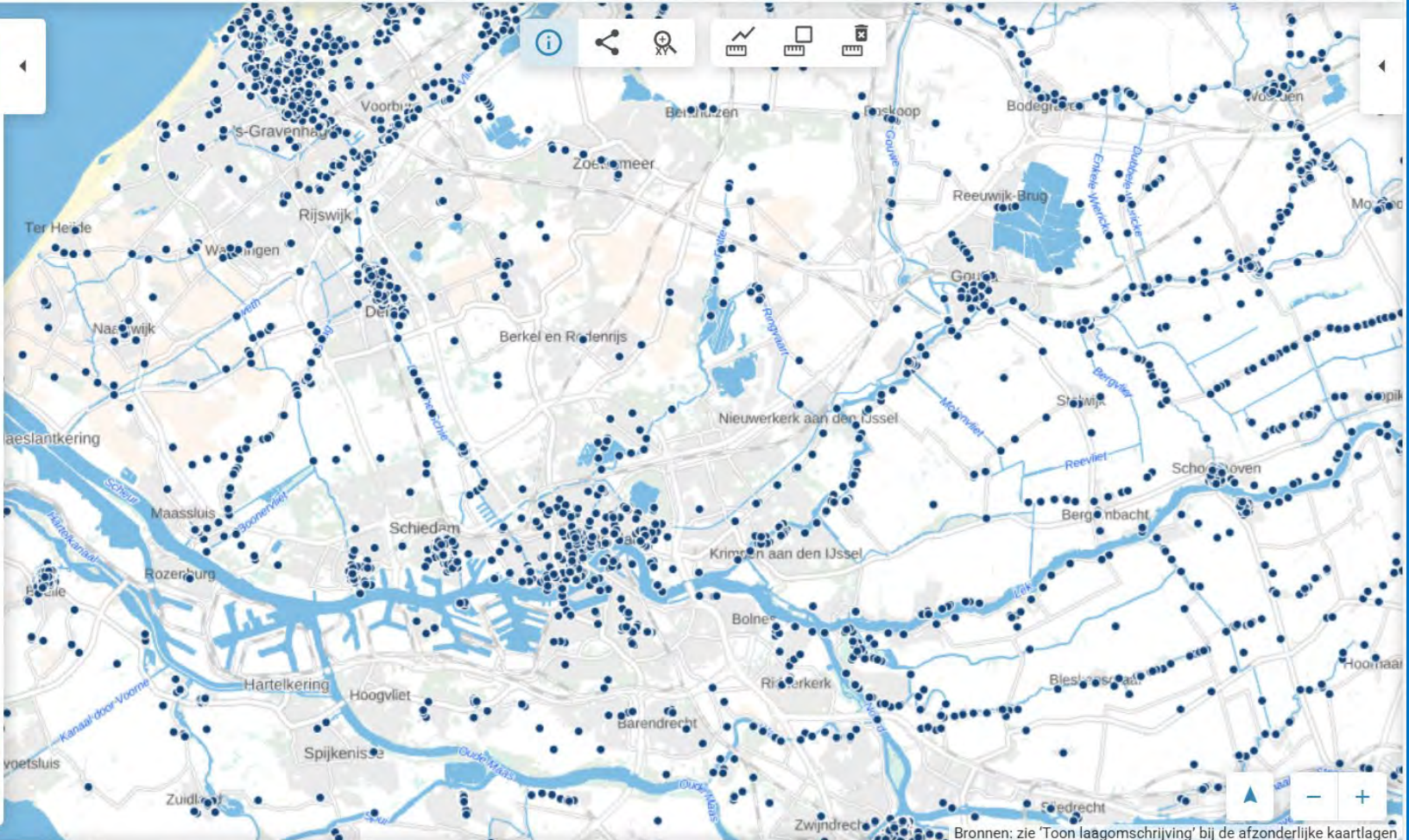
Erfgoedatlas | Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Zoek naar adres...

Kaartlagen

- ▶ Erfgoed per thema ☐
- ▶ Gebiedstypologieën en -beschrijvingen ☐
- ▶ Adressen, gebouwen, percelen (vanaf 1:1... ☐
- ▶ Beleid ☐
- ▶ Bodem, hoogte, paleogeografie ☐
- ▶ Historische kaarten ☐
- ▼ Achtergrondkaart
 - = Luchtfoto (actueel - hoge resolu... ☐ ...
 - = Luchtfoto (actueel - 25 cm) ☐ ...
 - = Topografie - grijs/blauw (BRT A... ☐ ...
 - = Topografie - water (BRT Achterg... ☒ ...
 - = Topografie (OpenStreetMap) ☐ ...
 - = Topografie - TOP25raster (vanaf... ☐ ...
 - = Topografie - gedetailleerd (BGT ... ☐ ...

Zoeken

Bronnen: zie 'Toon laagomschrijving' bij de afzonderlijke kaartlagen

Boerderijlinten Zuid-Holland

open

klein

groot

aan de slag

open

openheid

leegte bestaat niet

open

horizon

half open

breedte x diepte

klein

hekken

verlichting

borden

klein

omgeving
van het
monument

coniferen

installatievoorzieningen

groot

Nota Ruimte

Biografie Zuid-Holland

Novex GH

groot

22^e eeuw

infrastructuur

landbouwtransitie

aan de slag

vast te stellen
beleid

combineren met andere
handreikingen

(inter)regionaal

aan de slag

evaluatie en
monitoring

commissie-
advies

lintenconsulent ?

ERFGOEDHUIS
ZUID • HOLLAND

Opzet en gebruik

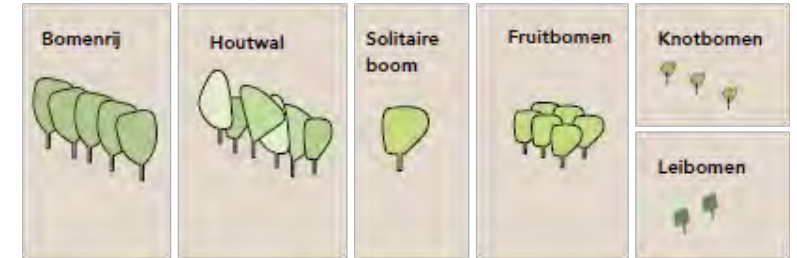
Handreiking boerderijlinten

Inhoud

- H1 > Inleiding: waarom? wie? wat?
- H2 > Wegwijs: leeswijzer, begrippen, symbolen
- H3 > Stroomwijzer
- H4 > Algemene richtlijnen
- H5 > Linttypen in ZH
- H6 > Aansluiting op beleid
- H7 > Voorbeeldcasus

Begrippen

- Korrel
- Structuurdrager
- Dwarsprofiel
- Openheid
- Historische gaafheid
- Lijn
- Kavel
- Erf

4 Algemene richtlijnen linten

Landschap

- Behoud en versterk de bestaande verkavelingsstructuur, -richting en het slotenpatroon.
- Pas de schaal, korrelgrootte en maatvoering van nieuwe bebouwing aan op de karakteristieken van het lint.
- Voorkom verdichting die het open karakter en de transparantie van het lint aantast; behoud tussenruimtes, vrije kavels en doorzichten tussen erven. Ontwikkel bij voorkeur op het bestaande erf, niet op naast- of achtergelegen kavels.
- Behoud en sluit aan op de historische gaafheid van het lint.

Lijn

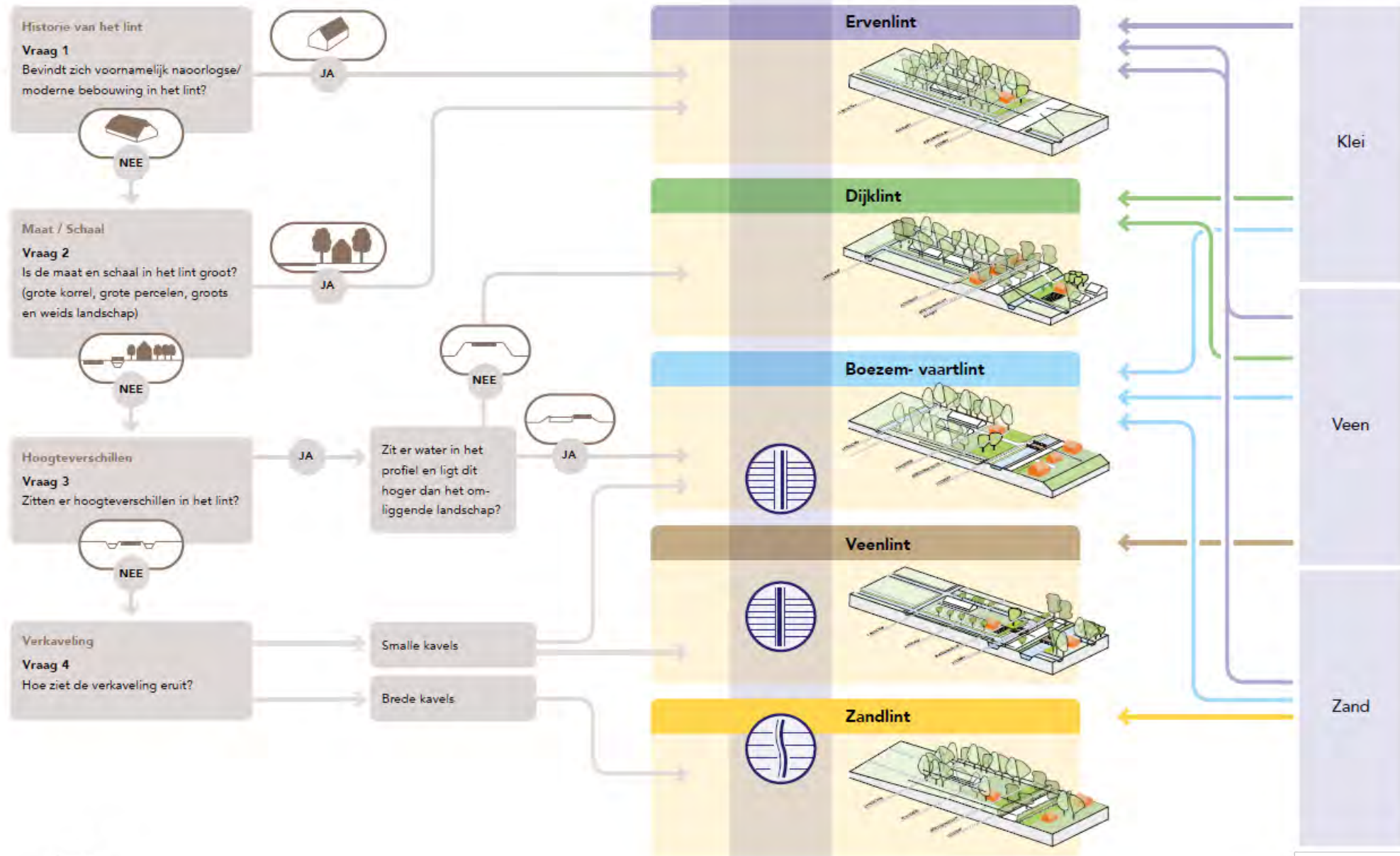
- Behoud het lint als visueel herkenbare lijn in het landschap, zowel buiten als binnen de bebouwingskern.
- Behoud, versterk en continueer het bestaande dwarsprofiel van het lint.

Kavel/Erf

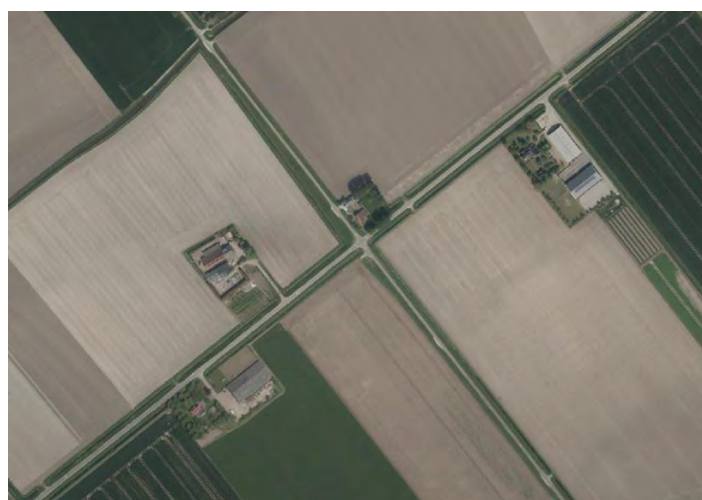
- Oriënteer bebouwing met de voorzijde naar de structuurdrager en de achterzijde naar het landschap.
- Zorg voor een goed onderhouden, representatief en groen voorerf.
- Het achtererf mag een informele, functionele uitstraling hebben.
- Behoud het erf als ruimtelijke eenheid door een samenhangende inrichting.
- Kies voor natuurlijke erfafscheidingen zoals streekeigen beplanting en kavelsloten; vermijd schuttingen en hekwerken.

3 Stroomwijzer

Vijf linttypen

Veenlint

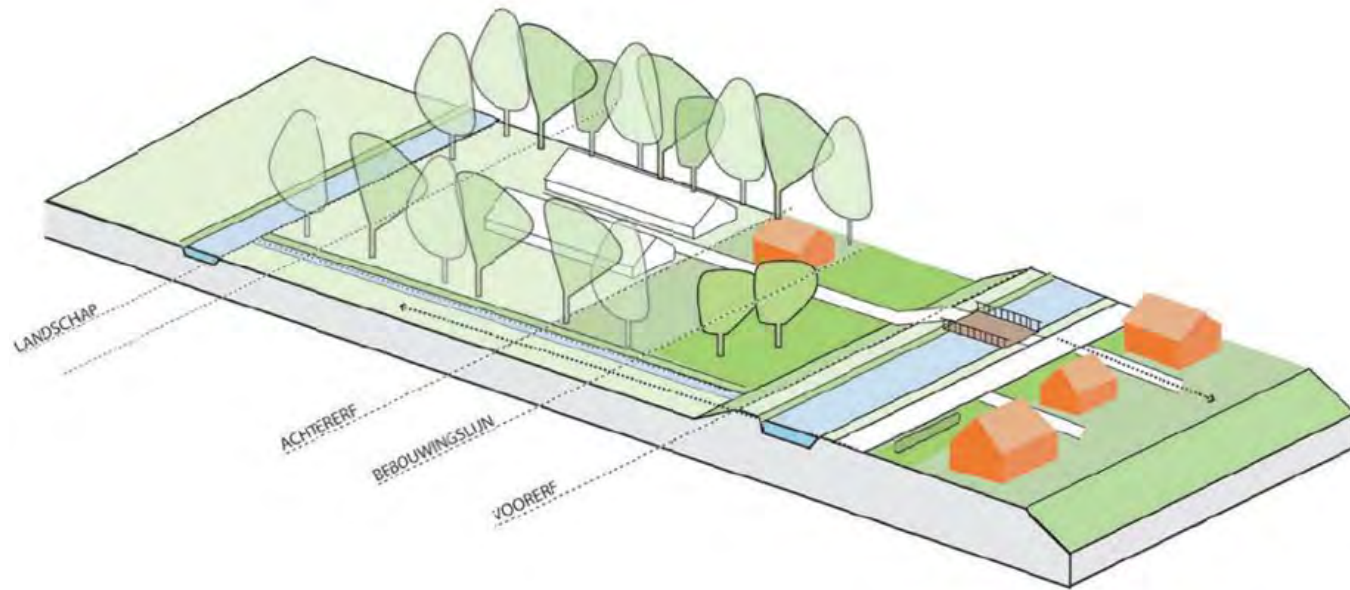
Dijklint

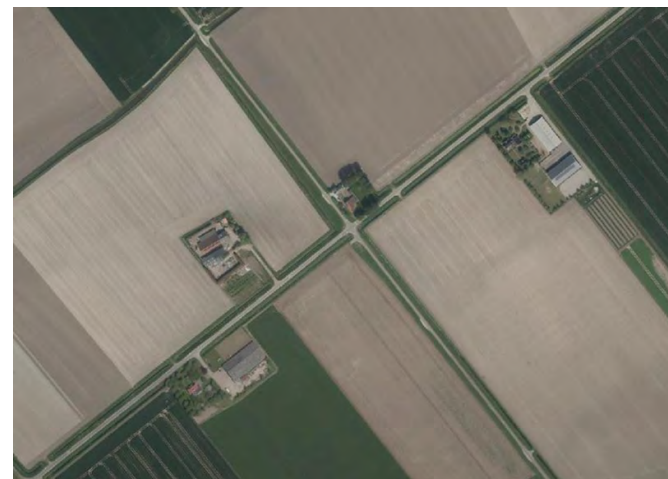
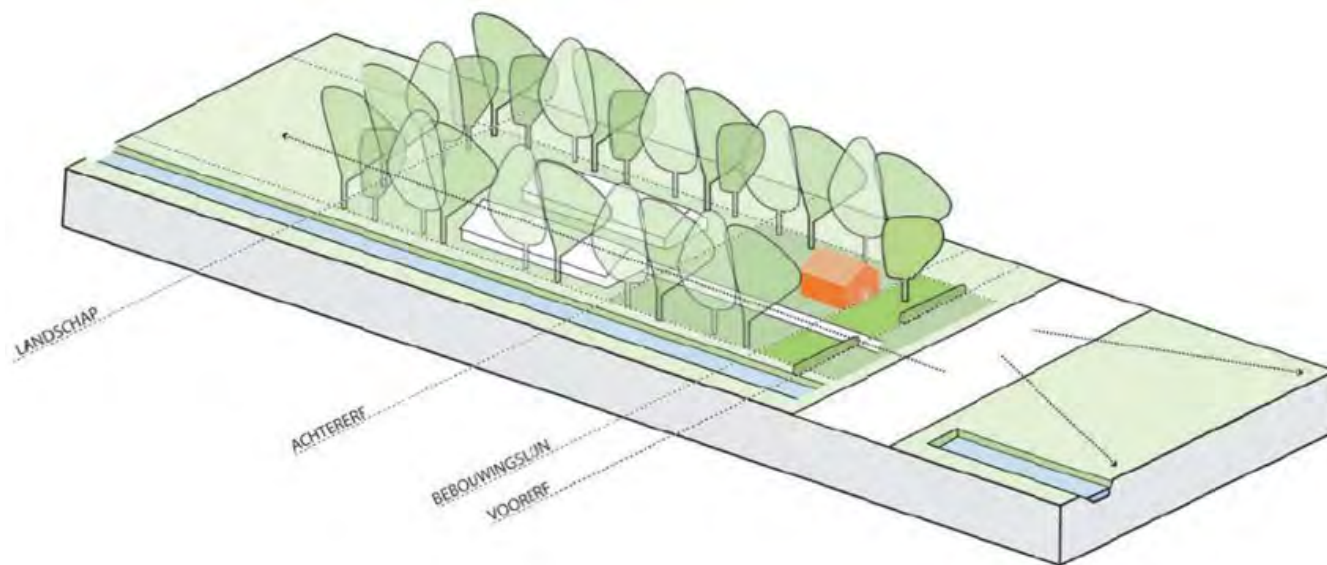
ERFGOEDHUIS
ZUID • HOLLAND

Boezem- vaartlint

#erfgoedhuiszh

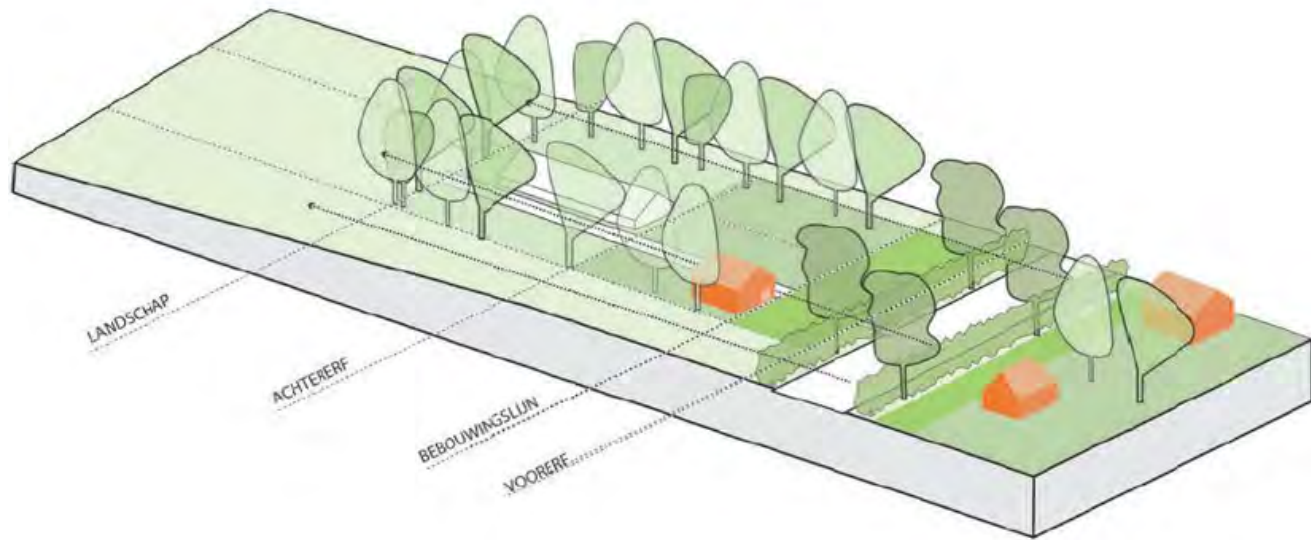
Ervenlint

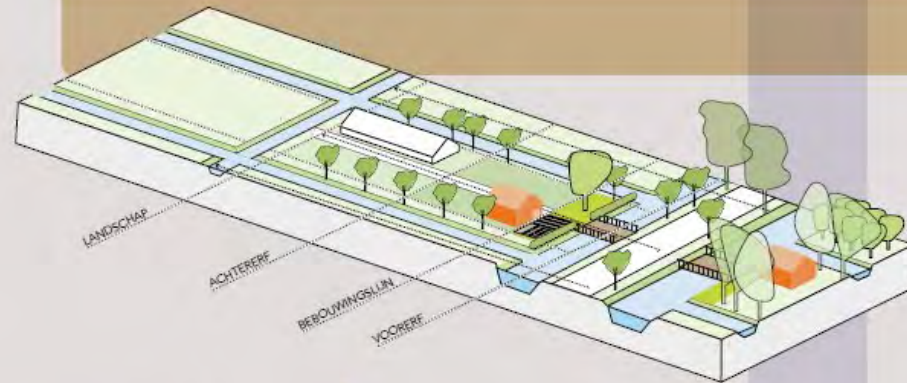
ERFGOEDHUIS
ZUID • HOLLAND

Zandlint

5.1 Veenlint

Herkennen

Veenlint

Landschap

Lijn

Erf en ontsluiting

Bebouwing

Ontstaansgeschiedenis

Veenlinten zijn ontstaan tijdens de ontginning van veengebieden, vaak vanaf de middeleeuwen. Vanuit een hoofdontginningsas - meestal een weg of een watergang - groef men sloten en weteringen om het veen te ontwateren. Langs deze as vestigden zich mensen, waardoor een langgerekt, lineair bebouwingslint ontstond. Veenlinten groeiden geleidelijk, met een open opzet die zicht bleef bieden op het omliggende landschap.

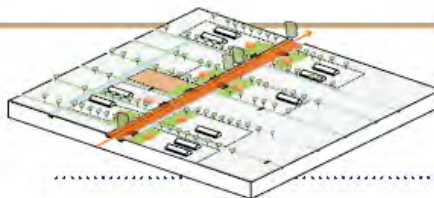
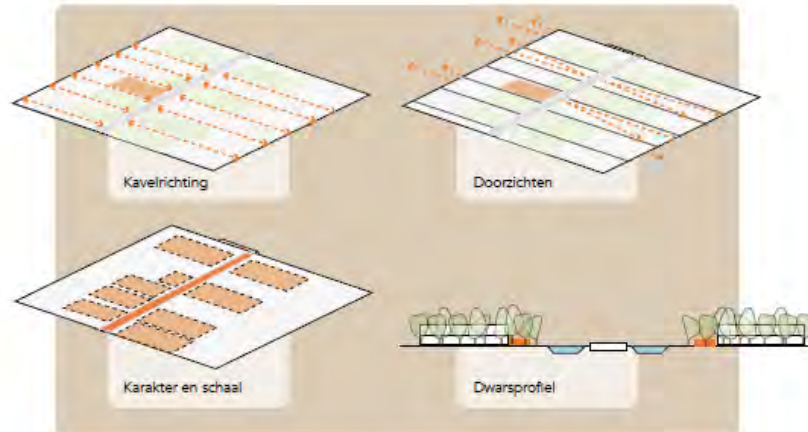
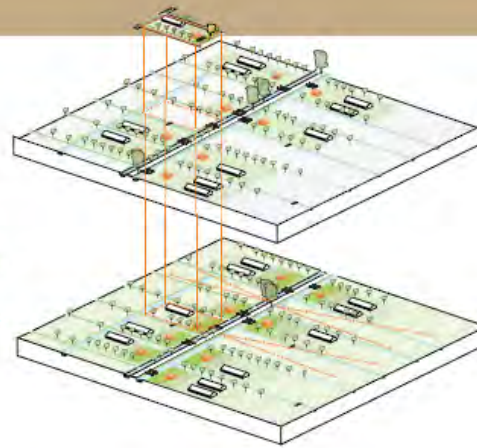
Kernkarakteristieken

- **Algemeen:** veenlinten hebben typerende smalle, langgerekte kavels die worden omsloten door water. Veenlinten zijn lineair, kleinschalig, gevarieerd en intiem.
- **Waar:** veenweidegebieden en veenontginningsgebieden.
- **Bodem:** veen, klei.
- **Structuurdrager:** weg en veenwetering.
- **Dwarsprofiel:** zeer smal wegprofiel met water aan weerszijden, symmetrisch.
- **Hoogteverschil:** geen hoogteverschil.
- **Maat/schaal:** kleinschalig en gevarieerd, kleine korrel aan de weg en grotere korrel erachter.
- **Openheid:** half open, met ruime doorzichten naar het achterland via vrije kavels en tussen bebouwde kavels door.
- **Erfafscheiding:** streekbeplanting, knotbomen.

Versterken

Landschap

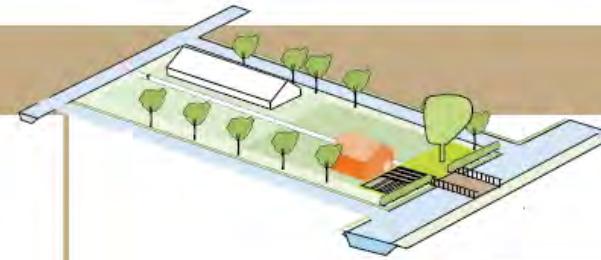
- Behoud het kleinschalige en gevarieerde karakter van het lint.
- Handhaaf smalle, langgerekte kavels die haaks op de weg staan.
- Zorg ervoor dat beplanting langs de weg, zoals knotbomen, behouden blijft.
- Houd doorzichten naar het achterliggende landschap open en voorkom dat het lint dichtsluit. Vrije ruimtes tussen erven dienen behouden te blijven.
- Versterk de verspreide tot halfopen bebouwingsstructuur.

Lijn

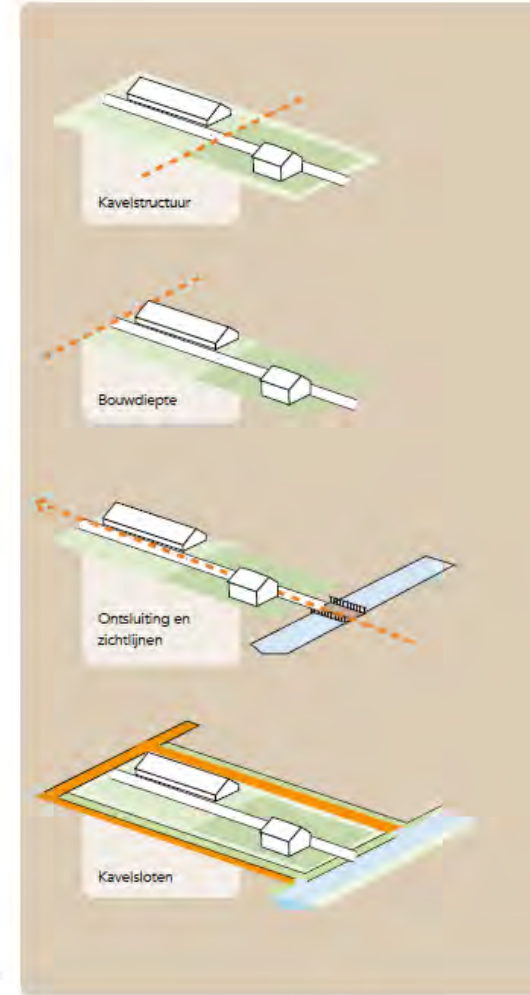
- Behoud het smalle wegprofiel met groene bermen en watergangen aan weerszijden van de weg.

Versterken

Kavel/erf

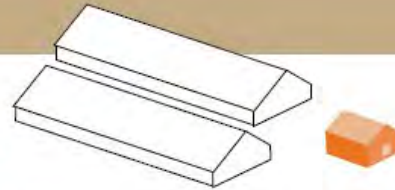
- Sluit aan bij de historische kavelopbouw: kleine bebouwing op het voorerf en grotere bijgebouwen op het achtererf.
- Bouw niet verder dan de achterwetering.
- Positioneer erven haaks op de weg.
- Ontsluit erven direct vanaf de weg via een brug, zonder slootdemping of duikers, en met maximaal één toegangsweg.
- Zorg voor een representatief en groen voorerf.
- Behoud of herstel kavelsloten als perceelafschieding, versterk natuurlijke oevers en voorkom harde beschoeiingen.

Versterken

Bebouwing

Bebouwing aan het veenlint is kleinschalig, gevarieerd en historisch. Vaak dateert deze uit de 17e tot en met de vroege 20e eeuw. Panden zijn opgetrokken in baksteen en soms bepleisterd. Zadeldaken met pannen, en rieten wolfsdaken komen veel voor.

Vanwege het historische en streekeigen karakter dienen aanpassingen en nieuwbouw aan te sluiten bij de maat, schaal en materialisering van het lint.

Woning

- Voorgevel is representatief.
- Schoon metselwerk en pleisterwerk.

- Zadeldak, vaak met wolfseind.
- Dak met pannen en/of met riet.

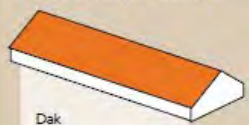

- Maximaal twee bouwlagen.

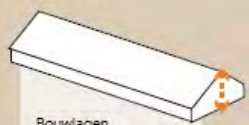
Bedrijfsbebouwing

- Voorgevel is representatief.
- Baksteen en hout (gevelbekleding).
- Ambachtelijke bouwstijl.

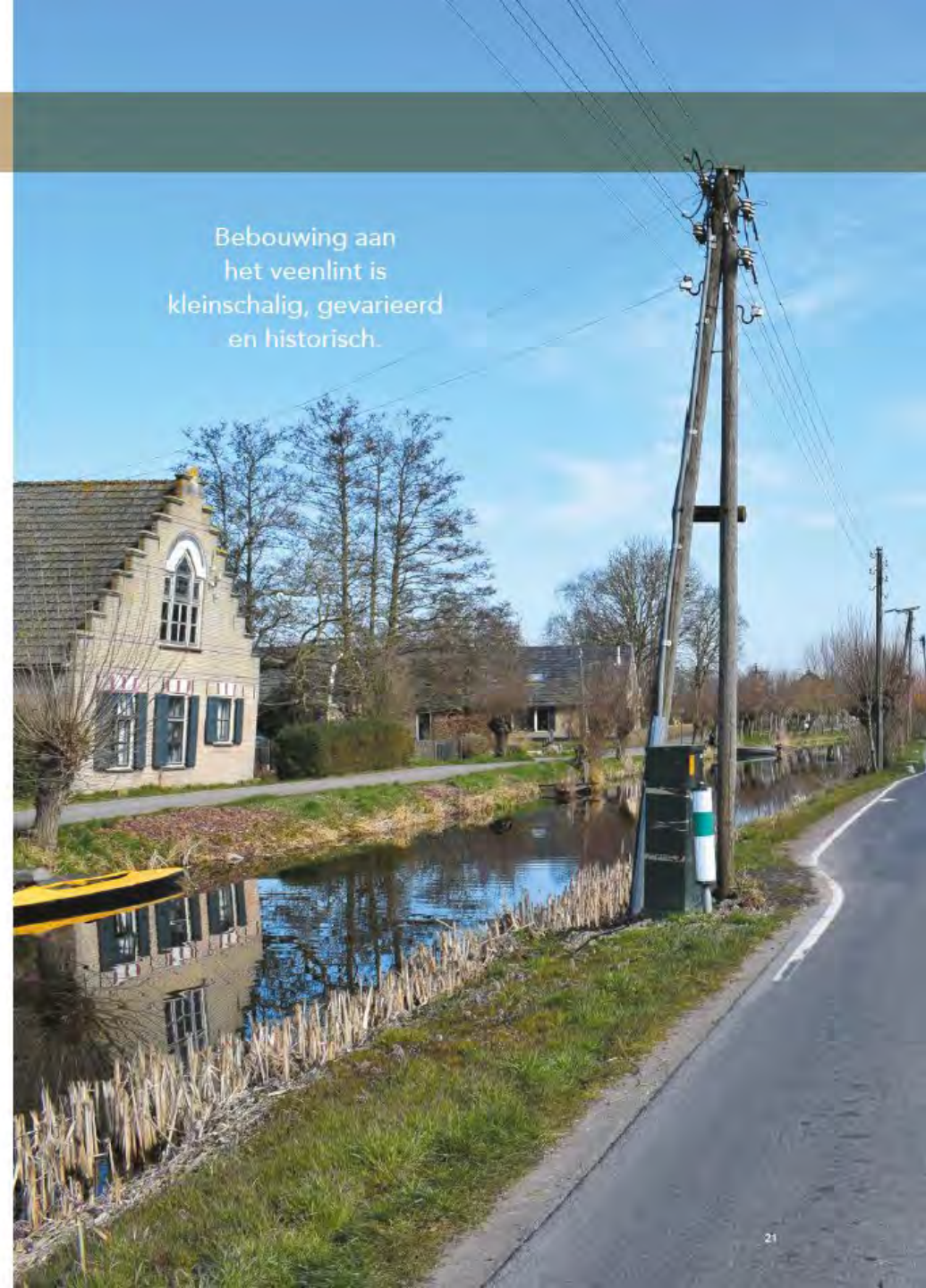

- Zadeldak (eventueel met wolfseind)

- Eén bouwlaag

Bebouwing aan het veenlint is kleinschalig, gevarieerd en historisch.

Aansluiting op beleid

- **Aansluitend op beleid waar mogelijk**
- **Rijk, provincie, gemeente**
- **Nadruk op provinciaal beleid**
 - **ZHOV**
 1. **Beschermingscategorie gebied**
 2. **Ontwikkelniveau**
 3. **Richtpunten kwaliteitskaart**
- **Beleidscheck (snelle checklist)**

6.4 Beleidscheck

Rijksniveau

- Ligt het lint in een NOVEX-gebied?
- Ligt het lint in een van rijkswege beschermd stads- en dorpsgezicht?
- Betreft de ontwikkeling een rijksmonument?

Provinciaal niveau

- Ligt het lint in Midden-Delfland of de Vlietzone?
- In welke soort beschermingscategorie (1, 2, 3) ligt het lint?
- Betreft dit gebied een kroonjuweel?
- Op welk niveau (transformeren, aanpassen, inpassen) vindt de ontwikkeling plaats?
- Welke richtpunten uit de kwaliteitskaart gelden voor dit lint?

Gemeentelijk niveau

- Betreft de ontwikkeling een gemeentelijk monument of karakteristiek bouwwerk?
- Ligt het lint in een beschermd stads- of dorpsgezicht?

Extra

- Indien het lint aan een primair waterkerende dijk ligt: bekijk het bouwbeleid van het desbetreffende waterschap.

Afsluiting

Online versie handreiking:

- <https://www.erfgoedhuis-zh.nl/boerderijlinten/>